MIELEN JA RUUMIIN DYNAMIIKKAA

FT, Dos. Joona Taipale
Jyväskylän yliopisto

Lääketieteen filosofian seura
Helsinki 29.9.2018

RUUMIIN KÄSITTEESTÄ JA TOISEN IHMISEN KOKEMISESTA

FT, Dos. Joona Taipale
Jyväskylän yliopisto

Lääketieteen filosofian seura
Helsinki 29.9.2018

Rakenne

1. **Ruumiillisuuden käsite**

2. **Toisen ruumiillisen olennon kokeminen**

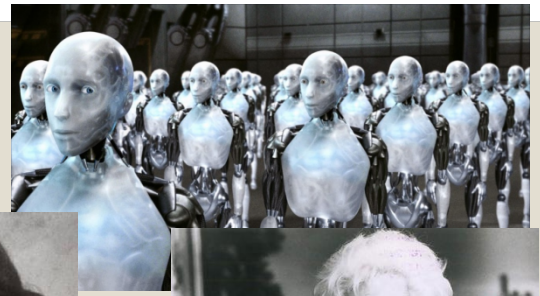
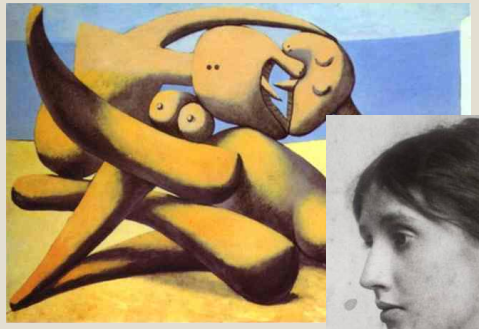
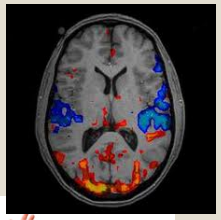

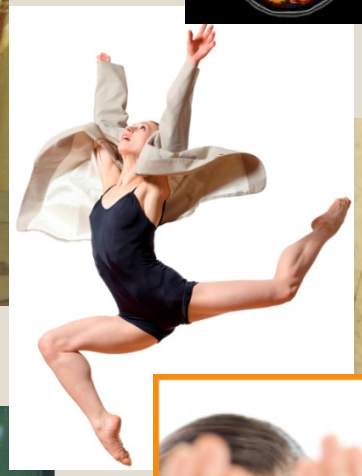

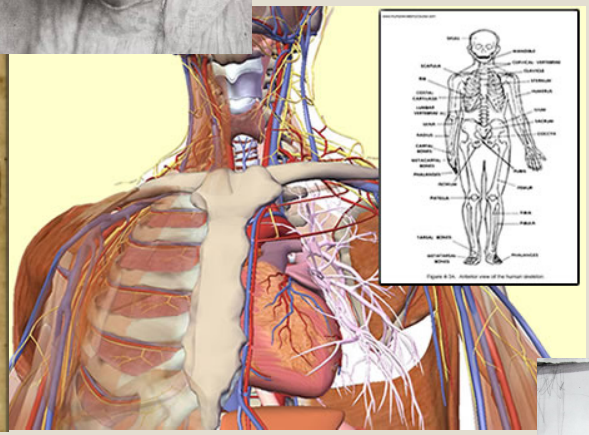

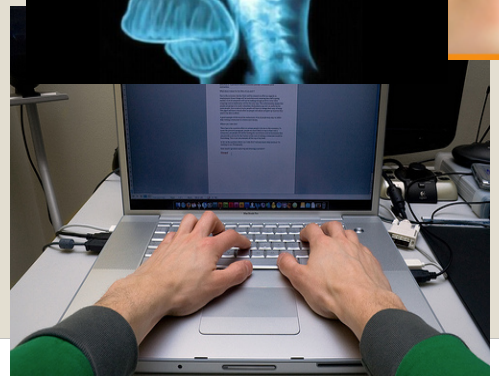

Mikä ruumis?

- (1) **Ruumis elettynä, ”eletty ruumis”**
  - Saks. *Leib* → *leben*
  - Oma ruumiini sellaisena kuin sen aina jo tunnen (”**keho**”)
  - Elämyksellinen kokonaisuus, kenttä
  - Motivaatioverkostot ja assosiaatiot

- (2) **Ruumis materiaalisena oliona**
  - Saks. *Körper*, lat. *corpus*
  - (Neuro)fysiologinen elinten, jäsenten, solujen, jne. muodostama mekanismi
  - Ruumiinavausten ruumis (Eng. *corpse*)
  - Ruumis luonnontieteellisessä, kausaalisessa tarkastelussa
  - Ruumis “kolmannen persoonan näkökulmasta”

Mikä ruumis?

''**Leipä**'' ja ''**korppu**''
(Leib & Körper)

- Voidaanko yksi määrittää toisen kautta?
  - Korppu = leipä ''*miinus*'' jotain? (*Eloton* ruumis)
  - Leipä = korppu ''*plus*'' jotain? (*Elävä* ruumis)

Mikä ruumis?

- Katsotaan tarkemmin *eletyn ruumiin* käsitettä…

Eletty ruumis: oma kokemuksellinen keho

1. **Välittömästi liikutettava**
   - Oman kehon liikuttaminen vs. muiden olioiden liikuttaminen
   - Havaitut liikkeet subjektiivisuuden (affektien, reaktioiden, mielialojen) ilmausta
2. **Tilallisen orientaation keskus** (“origo”)
   - Tilan viitepiste vs. tilaan sisältyvät asiat
   - Mahdollisuusehto: “vasemmalla”, “tuolla”, “kaukana” jne.
3. **Välitön aistimellinen läsnäolo**
   - Kinestesia, proprioseptio, interoseptio; ulk. hav. ei välttämätön
   - Aistimusten paikantuminen (*lokalisaatio*)
   - Kaksoiskosketuksen ilmiö

1. **Ruumiillisuuden käsite**

2. **Toisen ruumiillisen olennon kokeminen**

Toisen ruumis

- *Toisen keho* hahmottuu eri tilanteissa eri tavoin
  - Esim. kirurgi työssään:
    - Leikattava ruumis materiaalisena oliona (vrt. autokorjaaja)
    - Erilainen kokemus hoitohenkilökunnan kehoista
      - Jälkimmäisten toimintaan ei pyritä vaikuttamaan kausaalilakien kautta
    - Kaksi asennetta paikalla olevia toisia ”ruumiita” kohtaan: *ruumis materiaalisena oliona* vs. *ruumis elettynä ruumiina*

Toisen ruumis

- Tilanteen tai olosuhteiden takia toisen kehon hetkellinen käsitteleminen *pelkkänä materiaalisena olentona* on usein hyvinkin perusteltua (esim. kirurginen työ, lapsen pelastaminen auton alta jne.)

- Kun toista ihmistä käsitellään pelkkänä materiaalisena olentona, on kyse (hetkellisestä) ***abstraktiosta***, elävyyden ja henkilöyden (hetkellisestä) poissulkemisesta

Toisen ruumis

- Abstraktion totunnaistuminen
  - Ääriesimerkkejä:
    - Erilaiset psykopatologiat
    - Historiassa karmivia esimerkkejä siitä, kun ihmisiä tai ihmisryhmiä aletaan *laajemminkin* jäsentää pelkkinä materiaalisina olioina, resursseina (orjuus, keskitysleirit…)
  - Abstraktio hoitotyössä?
    - *Olennainen*, mutta jotain mistä tulee olla *tietoinen*
    - Potilaan (tai kenenkään) ei tulisi kokea olevansa toisille *vain* materiaalinen olio

*"Se, **miten** sanotaan, on yhtä tärkeää kuin se, **mitä** sanotaan"*

Toisen ruumis - kuten oma

1. **Välittömästi liikutettava**
   - Toinen merkityksellisesti liikkuvana vs. toisen liikkeet kausaalisesti aiheutuneina
   - Havaitut äänteet, asennot ja ilmeet toisen subjektiivisuuden (affektien, reaktioiden, mielialojen) ilmauksina
2. **Tilallisen orientaation keskus** (“origo”)
   - Toinen tilan kokemuksellinen viitepiste vs. pelkkä tilaan *sisältyvä* objekti
   - Voin paitsi kokea toisen olevan “edessäni”, myös olevani itse toisen “edessä”
3. **Välitön aistimellinen läsnäolo**
   - Toinen ei läsnä vain aistittuna vaan aistivana (kinestesia, proprioseptio, interoseptio) ja tuntevana

Toisen ruumis - kuten oma

- Kaksi tapaa suhtautua toisen ruumiillisiin “ilmauksiin”:
  - **Viittauksia**
    - Esim. Hymy *vihjeenä* toisen riemastumisesta tms.
  - **Välittömiä somaattisia ilmentymiä**
    - Esim. Hymy riemastumisen tms. *ilmiasuna*

Toisen ruumis - kuten oma

- Kaksi tapaa suhtautua toisen ruumiillisiin “ilmauksiin”:
  - **Viittauksia**

Tietyllä tapaa vääristynyt suunseutu
–> oletus subjektiivisesta riemastuksen tilasta

  - Välittömiä somaattisia ilmentymiä
    - Esim. Hymy riemastumisen tms. *ilmiasuna*

Toisen ruumis – kuten oma

- Kaksi tapaa suhtautua toisen ruumiillisiin “ilmauksiin”:
  - Viittauksia

Tietyllä tapaa vääristynyt suunseutu
–> oletus subjektiivisesta riemastuksen tilasta

  - **Välittömiä somaattisia ilmentymiä**

Toisen riemastus (ei päätelty vaan) havaittu

No, mitä sitten? – Avoimia kysymyksiä

- Minkälaisia oletuksia tehdään kun käytetään termiä “psykosomatiikka”?
  - Miten *soma* (ruumis) ymmärretään?
  - Entä *psyche* (psyyke, mieli)?

- Mitä aivokuvista näkyy ja mitä niistä ei näy?
  - Minkälaisia oletuksia tässä joudutaan tekemään?

Kiitos!

FT, Dos. Joona Taipale
Jyväskylän yliopisto
Tutkimusprojekti: **www.jyu.fi/demarcation**